

De Leidse Geoloog

Speciale editie *Cantabrië excursie*

in dagedities tijdens de excursie geschreven en gelezen door
Leo Minnigh

L.G.V.

jaargang ongeveer 38
juni 2001

Vrijdag 1 juni 2001

Vóór de wekker die op 05.00 uur stond, was ik al wakker: 04.25 uur. Opgestaan, aangekleed en ontbeten. Even op ons balkon geweest waar de vogels me met oorverdovend gejubel een goede excursie toewensten.

Ook de treintaxi was aan de vroege kant, zodat ik de trein uit Schiedam van 05.29 uur kon pakken. Op Rotterdam Centraal stond de trein van 06.02 naar Schiphol al klaar. Opvallend hoeveel mensen op dit tijdstip van de dag van het openbare vervoer gebruikmaken.

Schiphol. De kopse kant uit de instructies van Tom Reijers heeft 2 _ week in mijn kop gemaald - als ik die plek maar vinden zou. Het bleek het doodlopende eind van een van de vele vertrekhallen te zijn. De strenge instructies hadden gewerkt: vóór 07.00 uur was iedereen aanwezig.

Het vliegtuig zat propvol SNP-ers, LGV-ers en andere AOW- en WAO-ers. Het 'Buenas dias' van de verwelkomende Spaanse hulpjes maakte alles draaglijk.

11.00 uur Madrid. De bekende granieten vloeren en verder de plastic omgeving die zo bekend is van de Spaanse kroegen uit mijn herinneringen. Ik mis nu wel de dominospelende, met alpinopetten bedekte ongeschoren koppen van de oude mannetjes.

Er moesten heel wat uurtjes worden gevuld. Daarin goede verhalen en herinneringen van mijn tafelgenoten. Het oude LGV-gevoel was meteen weer terug.

Air Nostradamus - dat belooft wat. Een Fokkertje met propellors stond hunkerend op ons te wachten.

We vlogen over een leeg land, diep in de siësta gedoken. Ons was die middagrust niet gegund. Een doordringend geronk dat ongeveer de frequentie had van de eigentrilling van mijn hersenpan. Verder blijkt de lucht boven Spanje vol valkuilen te zitten. Er kwam een Six Flags-Efteling-kermis-Duinrel-Slagharen-gevoel over het gezelschap. Vreemd gevoel als de maag jojoot tussen neus- en schaambeem. Slapen was er dus niet bij.

Daarom maar het schaakbord- en sterpatroon van de akkers onder ons aandachtig geanalyseerd. Een meanderende rivier kon Ebro, of Taag zijn, maar was de Duero, in Portugal de Douro genoemd. Die passeerden we in ieder geval beter dan die Portugese bus over die brug; beide zijn er niet meer.

16.15 uur. De Salsa-bus stond al te wachten, pal voor de uitgang van een illuster Leonees vliegveld. Geen Jan Steinz met zijn dienstmededelingen 1, 3, 13a en 15, maar een engel (Angel). Onze bus zal zeker een beter lot hebben dan die daar in Portugal.

De tijd tot aan de cena werd gevuld met (in volgorde) bier + chips, introductie van de excursieleider, mejillones + sherry-achtige wijn + calamaris + patatas bravas, andere vino blanco met empanada en een giro de Leòn. Plaza Mayor wordt parkeergarage, de conglomeratenbar getraceerd, het Leidse Plein, katedraal, enz.

Leòn, Leòn
wat een stad
wat een zon
ik wou dat ik
je altijd bij me had

Zaterdag 2 juni

'Reijers in de bocht'. Met Angel aan het stuur, Reijers aan de mike slalomden we door de fanglomeraten van de molasse. Dieter van der Baan-bocht, Lenaars-bocht, Vaca-bocht, Tarzan-bocht. Dat alles gekruid met tijm, lavendel, salie en tenslotte reukloze sporenplanten. Zouden die Stephanien-planten eigenlijk wel gegeurd hebben? Insekten voor de voortplanting waren immers niet nodig.

Nu we het toch over voortplanting hebben - een wijngaardslak blijkt zich verrassend snel voort te planten, zeker sneller dan de continental drift. Maar ook die andere voortplanting: mannetjes en vrouwtjes. Onze gedreven excursieleider gunt ons regelmatig een blik door zijn denkraam. De bloeiende gaspeldoorn is tojo (manlijk) en niet toja. Het lunchinkoopcomité is hermafrodiet, dus niet vrouwelijk. Dames wensen terecht niet als eten-inkoopsters te worden geëtiquetteerd. Ben benieuwd wat Reijers (Reijsters?) nog meer in petto (petta?) heeft voor ons:

Calizo do Montagno

Villo Albo

Barrios do Luno

El Roblo

enz.

Mijn blik dwaalt weer af naar onze wijngaardslak: *helix vignestica*. Hij/zij blijkt suiker te lusten (waak je voor cariës). Wat een prachtig tweeslachtig dier is dat, zeker door de loupe bekeken.

Inmiddels zijn de foothilldorpen van hun brood en water verlost, door dat tweeslachtig comité; 10.00 uur in de ochtend.

13.20. Lunch na een schitterende sectie. Maar als zo vaak, de aandacht - misschien tot teleurstelling van Reijsters - niet alleen naar de stenen. Zwarte wouw, gier/adelaar, koninginpage, brem (geen tojo). De gier/adelaar bleek door de verrekijker van Nout zelfs een vis in de klauwen te hebben. Boven bij de stuwdam van Los Barrios was een prachtig terras waar brood, ham, kaas en fruit voor ons in gereedheid werd gebracht door het onvolprezen comité. Bij de rust en natuur is snel de idioterie van de rest van de wereld opgelost in de strak blauwe hemel.

15.00 uur. San Pedro vol ijzereitjes, dus toch weer vrouwelijk: Santa Pedrita zou ik zeggen.

15.36. Callada da Aralla, waar we hoogtemeter en horloge tegelijkertijd op dezelfde juiste hoogte en uur konden calibreren. Weer zoets toevallig. Net zo toevallig als riffen die precies in plooi koppen liggen.

Even hiervoor werd de pas al door Reijsters aangekondigd. Uitzicht zou nog mooier zijn met een glas bier in de hand. Vreemd, op dat moment van aankondiging, voelde mijn keel plotseling een stuk droger aan.

Intussen is het 17.30 uur geworden. Tapastijd. Nu, we werden door Jan de Coö op heel wat krakende en gekraakte beestjes getrakteerd. Zelfs een fossiele pulpo, zo leek het tenminste met mijn petro-structurele oog. Het bleken koralen en graafsporen te zijn. Bij het zien van dat alles ga je je afvragen wat er tegenwoordig eigenlijk allemaal in de aarde woelt. In ieder geval de korenwolven, zolang de voorraad strekt.

Tenslotte de Portilla van Tom. Wellicht was ik murw geworden, het enthousiasme van onze leider sloeg niet echt over op mij. Tussen korstmossen was met de loupe toch wel het een en ander te zien.

19.00 uur. Gelegenheid om ons als dame of heer te vermommen onder het genot van een drankje en simpele tapa. Tafelgenoot belde met debielofoon naar Nederland. Hele dag regen, 13/14⁰. Toch wel lekker hier. Nu het cena nog. Dat zal wat worden. Het zou wel een idee zijn om morgen die extra vrije dag in te lassen. Bovendien hebben we toch al alles gezien van die dag?!

Voor het langverwachte diner, eerst Museo del Pastor. Schitterend zoals de gestolen transistorradio van Neijendorff van 40 jaar geleden nu in dit museum ligt uitgesteld. De dua koentji waarmee de schapen worden gebrandmerkt bevestigde nog eens de intense band tussen Leiden en deze streek.

Het cena was geweldig. De Spaanse dames die ons hiervoor hadden uitgenodigd, hadden zich minstens evenveel verheugd als wij. Toespraak van Reijers met enthousiaste aanmoedigingskreten van Ger werd vervolgd door de ontroerende woorden van Bernard Sleumer. Oude herinneringen werden met onze Spaanse gastvrouwen gedeeld. O ja, onze prachtige plaquette zal een ereplaats krijgen voor het kerkje. Dit wordt een nieuw bedevaarts oord.

Barrios, o Barrios
wat een stad
wat maak je los.
O luna, o maan
waarom, waarom moeten
we nu al gaan?

Zondag 3 juni

Eerste Pinksterdag, een devote dag.

Op weg naar de Pajares pas. Eerste stop was Portilla, maar vooral dekbladen. Hoe komt het toch dat ik dan altijd onmiddellijk aan Sumatra miskleur moet denken? Na de uitleg was het begrip van de structuur van dit gebergte er bij mij niet beter op geworden.

Santa Lucía op de type localiteit. Vrolijke ontsluiting met een nachtegaal en een schitterend dalletje waar we slechts aan mochten snuffelen. De fluit van onze hopman overstemde al snel de nachtegaal en dus alweer naar de volgende stop.

Gelukkig, dat bleek er een voor de koffie. Zo'n solo gaat er wel in. Wel MacDonalds-stoeltjes: niet langer dan 10 minuten op uit te houden.

Veel plaatsjes in deze streek zijn trotse naamgevers aan geologische formaties. Die Pierre Conte heeft zich vast niet gerealiseerd wat hij heeft aangericht bij al die dorpjes die niet gerefereerd zijn. De bewoners zullen in eeuwige frustratie en jaloesie moeten voortleven. De hopmanfluit klonk alweer.

De pasweg werd slingerend vervolgd door geploide en verschubde formaties. Dat leverde wel een zeer complex verhaal op dat bestond uit de volgende elementen:

Barrios, San Pedro, Lancara, Herreria, Caliza, Oville en Santa Lucía. Hussel deze zeven namen zo veel mogelijk in verschillende volgordes. Dat levert zeven faculteit mogelijkheden op, dus 5040. Zo heb je ongeveer het verhaal van Reijers samengevat. Nog niet helemaal. Je kan het aantal mogelijkheden met een flinke factor vergroten door het gum van een aantal tunnels in te lassen.

Het uitzicht over Asturië vanaf de pas was fenomenaal. Zo helder is werkelijk uitzonderlijk. Duidelijk is dat we door engel Angel de Purgatorio zijn opgevoerd. Nu nog wachten op mijn geliefde Beatrice. Het heilig licht zal spoedig gaan schijnen. In ieder geval zijn we volledig gelouterd.

Dat konden we meteen toetsen bij het schitterende pre- of vroeg Romaanse kerkje van Santa Maria de Arbàs en het collegiato. Op het punt van vertrek ging als door een hemels wonder de poort open en konden we zonder San Pedro bij de ingang relaxed naar binnen wandelen. Vooral de mozaïekvloer en het gewelf boven onze hoofden waren prachtig in eenvoud. Nog even... en dan Beatrice. Ik kijk er naar uit, hoewel dit aards verlangen wel niet zal worden getolereerd.

Wat ik nu schrijf doe ik aan de lunchtafel. Ik heb een gelukkig Beatrice-gevoel over me. En dat al na ongeveer de derde of vierde (ik ben de tel wat kwijtgeraakt) voorgerechtgang. Zo'n cena rond het middaguur bevalt uitstekend. En ik begin ook steeds weer de zin en het nuttige van de siësta te begrijpen. Ik moet er niet aan denken dat al die EU-euro's die in dit land worden gepompt bewerkstelligen dat Spanje zijn siësta kwijt zal raken. Maar nu geen tijd voor sombere gedachten.

De wrange wijn die sommigen met suikerwater denken drinkbaar te maken, valt goed. Beatrice lijkt als een geest uit de karaf omhoog te kringelen. Ze heeft een verrassende afdronk.

Toch nog onverwacht bleek dat wat ik nog beschouwde als aanlopers tot het hoofdrecht (bijvoorbeeld een kluifje cordero) werd afgebroken door een verrukkelijke flan. Ik heb maar niet geprobeerd om de onder een aantal geologen bekende flan-wedstrijd in te zetten. Netjes met het lepeltje gegeten.

15.00 uur. Start van een schitterend profiel. Dat is nog eens genieten. Als Neptunus liepen we uit de diepte zo het strand op met spectaculaire fishbone scheve gelaagdheid.

17.15. Nog mooier was deze wandeling door Carboon slumps. Merkwaardige intraformationele plooien. Vreemd dat ik helemaal geen hoekdiscordanties heb gezien. Die zou je toch verwachten op zo'n redelijk steile afzettingshelling. Enthousiasme was groot en eigenlijk wilden we spontaan weer gaan karteren en meten. Mooi toch hoe dat geologenhart blijft kloppen.

Tot slot toch weer dat padvindersfluitje. We moesten nog naar de hertog van Alba. Die was aardig gerimpeld en pokdalig en rood geworden van al dat bloed dat hij deed vloeien. Geen goniatiëten gezien. Wacht nu nog op de magische handoplegging van Reijers. Misschien durfde hij niet. Voor straf pakken we de fluit af.

We reden op de Pajares pas
we wilden recht vooruit
Er klonk in onze oren
steeds maar weer die hopmanfluit
Ik voelde me als Kwik, Kwek, of Kwak
Als jonge woudloper maar zo, zo op mijn gemak
Dit is de geoblues, de woudlopers geoblues

Maandag 4 juni

Een woord vooraf.

Ik moet deze dag allereerst beginnen met mijn spijt te betuigen. Ik heb onze excursieleider niet de eer betoond die hij ruimschoots verdient. De organisatie, de uitstekende excursiegids, timing, tijdige stops voor koffie, lunches, of andere heerlijkheden die zo nodig zijn om op een prettige manier te overleven. En vooral ook de enthousiaste uitleg bij kaarten en ontsluitingen. De moeite die Tom doet om dit buitengewoon complexe gebergte enigszins te verklaren, worden volop gewaardeerd. Tom nu al vast een groot, warm applaus voor je tomeloze energie, inzet en toewijding!

Dit verslag vangt aan direkt na het ontbijt. Vrijwel niemand had de excursiegids behoorlijk bestudeerd ter voorbereiding op hetgeen ons deze dag zou worden voorgeschoteld. Foei! Het was een geweldig gedrang enkele minuten rond acht uur op de trap in het hotel naar de kamers. Truien, jassen moesten worden gehaald om voorbereid te zijn op het grotbezoek later op de dag.

9.15. Matallana Estaciòn.

Tegenover een rijtje witte mijnwerkershuisjes waar het gemiddelde Nederlandse dorp jaloers op kan zijn, werd de dag geologisch gestart met een prachtige sectie met onder meer de Portilla Formatie. De koralen hebben indertijd flink hun best gedaan een indrukwekkende formatie te vormen; je kon ze nu met bakken tegelijk opscheppen. Er opende zich een nieuwe wereld onder mijn loupe. Dit belooft nog iets voor de rest van de dag, want de climax is voor het eind van de dag aangekondigd.

Koffie in Matallana. Klaarliggende kranten werden onmiddellijk in het kroegje weggegrist. Men is tegenwoordig wel heel erg informated. Tot verbijstering van zowel de Spanjaarden die de kranten onder hun neus zagen verdwijnen, als de krantengrissers bleken deze nieuwsbrengers eigenlijk bestemd te zijn voor de Chico's, Pipo's en Pepe's van het dorp.

Daarna een geulopvulling in een Carboonbekken waar de zegelbomen, varens en paardenstaarten bij bosjes waren ingespoeld.

Conglomeraten kan je het beste in rotstuintjes bestuderen, zo bleek bij de volgende stop. Meer aandacht leek naar de forellen in het riviertje te gaan.

De tocht ging verder. Een kloof doemde voor ons op. Breuken en breuken, bariet en kalkformaties zonder fossielen. Waar komt toch al dat carbonaat vandaan? Een vraag die lang zal nazingen in diverse hoofden. Of niet?

De lunch was overweldigend. Het comité had weer fantastisch ingekocht. Chorizo van uitmuntende kwaliteit. Bier uit een vers aangeslagen vat. Terras met comfortabele stoelen. Een plekje om eigenlijk langer te vertoeven.

Jan de Coö nam ons vervolgens mee naar Kazachstan. Nadat hele generaties Leidse geologen tandenloos zijn geworden door die vermaledijde Caliza de Montagna, maakte Jan opeens dit imposante pakket kalken heel interessant. Megaplatformen van algenmatten bleken recalcitrante managers tot gewillige beslissers om te vormen. Als je maar met de juiste argumenten komt. Maar uiteindelijk zullen het toch de guts en balls zijn.

Omstreeks 15.00 uur het keerpunt. Angel wist zijn busgevaarte met angstwekkende precisie te draaien om op weg te gaan naar de grot van Valporquero. Santa Lucía werd binnenste buiten gekeerd. En als zo vaak met vrouwen moet je ze niet alleen op hun buitenkant beoordelen, maar vooral ook van binnen kennen om er werkelijk van te genieten. De schoonheid van die binnenkant was kleurrijk, maar ook onverwacht stekelig. Plots bleek dat we de Divina Comedia nog eenmaal zouden aandoen. Want het Inferno hadden we immers nog niet gehad. Op weg naar de hades mistte ik de hulpvaardige hand, steun, raad en wijsheden van Vergilius. Maar dat Dante-gevoel was er toch. Zelfs de schedeldaken van tot de 6^e ring van de hel verdoemden, konden we waarnemen. De hel bleek wel verlicht zodat we onze zonden nog eens goed de revue konden laten passeren.

Een dankbaar biertje achteraf bracht ons weer met beide benen op de aardse aarde terug.

Nog even een hartig woordje aan Jan de Coö. Het bleek namelijk dat Jan nog nooit, ik zeg nog nooit zijn sectie XII van afstand en hoogte heeft waargenomen. Jan, je hebt nu alle tijd om een broodnodig erratum aan je proefschrift toe te voegen. Dat een deel van de sectie binnen de formatie uitwigt maakt die sectie wel heel erg sexy. Santa Lucía had nog iets in petto voor je.

Even dacht ik nog dat onze chauffeur Angel met bus en al een Romeinse villa wilde binnenrijden. Het is wel aardig om te proberen of zo'n huisje uit de oudheid een moderne omnibus kan herbergen. Dat bleek niet het geval. Die Romeinen hadden hun optrekjes toch niet al te ruim opgezet. Morgen zullen we dit huis aan een nader onderzoek gaan onderwerpen.

Terug naar Leòn.

O Santa Lucía, Lucía
guapa signora mia
van buiten en vooral van binnen
zullen wij, u heilige beminnen.

Dinsdag 5 juni

De dag begon met twijfelachtige blikken naar de hemel. Wordt het jäger ondergoed-, of hotpantweer? Wordt het tortilla in restaurant, of sandwich van ons comité? Deze twijfel bracht een aardige verscheidenheid in de tenuen teweeg. Inderdaad, korte broeken met daaronder onderbenen die bijna het volledige scala vertegenwoordigden van haarloos tot zwaarbehaard. Daarboven angstig dunnen hempjes tot moderne fleese jassen.

Trouwens, nu we het over de kleding hebben is dit misschien wel het moment om ook iets over de hoofddeksels te rapporteren. De hoed van Jetty spant de hoedenkroon: een Spaansrode gevlochten rieten sombrero met kleurig lint versiert. Een heuse Panama van Ab van Adrichem Bogaert. Verder de katoenen trekkershoed en natuurlijk die Jappen kamikase-pet met nekhaarbeschermers. De twee die deze petten dragen kletsen ook inderdaad opvallend weinig. Dan nog een enkele zonnenklep. Hoofddoekjes zijn tot nu toe niet waargenomen. Maar de klap op de vuurpijl is wel de badmuts van Rien Nederlof.

Toch een zonnige lunch in verstild dal bij Posada da Venta. Overigens weinig wind. De fles Wijnand Fockink tussen de andere flessen achter de bar sprong in het oog. Hier moesten Leidenaars al voor ons zijn geweest.

Het lunchcomité had weer uitstekend ingekocht. Zelfs een watermeloen was er. Heerlijk toch om bij het eten van zo'n druipende schijf de birds-eyes van de pitten aan een nader onderzoek te onderwerpen.

O ja, dit moet ook worden vermeld. Op een of andere manier hadden we gisteren de fluit van Tom gemist, we waren er allemaal wat weemoedig onder geworden. Maar gelukkig, hij is er weer. Dank Tom, dat geluid hoort bij deze excursie.

Tom citeerde in de bus vrij naar Potgieter:

*Kan het zijn dat de fluit die sinds lang niet meer ruiste,
Die sinds lang tot geen harpen meer dichtmuziek sprak
Weer opeens van verrukking en hemellust bruiste
En in stromenden galmen het stilzwijgen brak.*

Al schrijvend werd mij door een van de dames toegefluisterd dat Spanje echt begint te vervallen tot een modern land: de sanitaire voorzieningen beginnen een bedenkelijk top-niveau te bereiken. Bril om op te zitten, toiletpapier, fonteinje en tot overmaat van ramp ook een afgrendelbare deur.

Tot nu toe nog niets over de geologie. Welnu, er zouden vadose pisolieten door een aantal Duitse geologen zijn waargenomen. U hoort het goed:

vadose pisolieten

Vraag niet wat dat is of zijn; is vast iets eng Duits.

Vadose pisolieten
haarloze hangtieten
aarloze rietsprietten
o voze tiernemieten
kakkineuze karakieten
fameuze stylolieten
vaalrose voederbieten
dakloze zwarte Pieten
frambozen cellulieten

Is er nu helemaal geen Drs. P. aanwezig?

Ja, zelfs twee: Van Panhuys en Van der Pol. Ik zou zeggen dat deze twee dichters maar eens met twee geoblues coupletten moeten komen.

Maar nu vergeet ik bijna dat onze excursieleider een slimme truc voor ons in petto had: als ochtendgymnastiek een klimmetje omhoog door een verrukkelijke bloemenwei naar een kalk waar dus die Duitse scabreuze viesse grieten zouden zijn.

11.30 uur. Collada Valdeteja met uitzicht naar oost en west.

Na de lunch op weg naar de pas. Een prachtig met brem begroeid dal ontvouwde zich na de kloof door de ‘ Calcaire de cañon ’ te zijn gepasseerd. Helaas lag Asturië in de mist, dus geen blik op plooien en structuren die volgens de kaart daar moesten liggen.

Terug, en door de synclinale Barrios plooi kop: het gebied van Sjerpa Tensi. Vervolgens de bergen uit, naar het oosten, richting de Porma. Kerkje met twee ooievaarsnesten. Leek me wel gezellig, maar de bus reed door. Door Boñar naar het stuwmeer. Herreria-arkoses of zandstenen. Marien of rivier? Ik zou zeggen, ze lagen boven het stuwmeer, dus intramontaan. Snap niet dat Erno Oele daar een heel proefschrift over moest schrijven.

Terug naar Boñar, het was immers borreltijd. Opvallend hoeveel oefenkarteeders die hier naar anderen zeggen toch moeten zijn geweest, zich zo weinig van dit oord kunnen herinneren. Waar zou dat nu toch door komen?

Borreltijd voorbij en dus . . .

chips!

Het LGV-excursiegevoel compleet. Bijna compleet, want nergens achterin de bus was een vierkante fles te vinden. Niet getreurd, want een Romeins bachanaal wachtte nog. Die Romeinen konden er wat van: de vloeren van de villa waren met duizenden dobbelsteentjes versierd. Toen dat monnikenwerk er eenmaal opzat was de puf er wel goed uit. Geen zin meer om ook nog maar een minste poging te doen om de muren van die residence-in-wording af te maken.

Tot slot:

Er loopt en heel klein smalspoor
en snijdt Matallana Estaciòn dwarsdoor
met heuse wissels en rangeerterrein
Wat heerlijk toch om toe te kijken en ook geoloog te zijn
want al dat noest gewerk
doet me denken aan het rondje om de kerk.

Woensdag 6 juni

Koffers gepakt en het 3-sterren hotel in Leòn verlaten om de komende drie nachten in een 1-ster hotel in Boñar te verblijven. Dit was een vrij in te vullen dag in het programma. Vandaar een verhaal opgediept uit de herinneringen aan mijn oefenkartering.

Oefenkartering (1)

Beginnende zomer 1970. Oefenkartering voor de tweedejaars in het Cantabrisch gebergte. Halvejaargenoot D. (hij was ergens op onduidelijk tijdstip in het lopende studieprogramma gerold) bleek de beschikking over een auto te hebben. Wel handig, dacht ik zo, dus met hem een koppel gevormd om veldwerk te gaan doen in een gebied ten noorden van Boñar.

De auto van D. bleek de afgedankte Amerikaanse slee van zijn vader te zijn. De souteneur uit mijn jeugd in Leidschendam had ook zo'n auto, die was geel. Dit was een blauw gekleurd monster dat ongeveer 8x zoveel benzine (van zeer hoog octaan gehalte!) voor een kilometer verbruikte als de R-viertjes waar de meeste van mijn jaargenoten mee op stap waren gegaan. Ik had nog nooit in zo'n auto gezeten. Het dashboard had veel weg van de cockpit van een middelgroot vliegtuig - tientallen klokken, meters en knopjes. Halverwege Frankrijk op de heenweg was mijn oog op een intrigerende knop gevallen. Een handige uittrekbare en haakvormige knop, ideaal om mijn veldhoed aan op te hangen. Die Amerikanen hadden ook aan alles gedacht, zo meende ik, want ook het kleine bordje met het woord 'hood' eronder, ondersteunde mijn voornemen. Met een ruk trok ik dat handige haakje uit, mijn veldhoed al bij de hand. D. reed intussen nietsvermoedend richting Bordeaux, tot

plotseling de motorkap omhoogkwam. Ik heb altijd al moeite gehad met vreemde talen en zo nu ook bleek, met Amerikaanse auto's.

Na lange rit kwamen we in de buurt van ons gebied. Boñar was al gepasseerd en de weg slingerde elegant langs een schitterend stuwmeer. We kwamen aan in het plaatsje Puebla de Lillo, gelegen bij de splitsing van twee paswegen. Het was al laat in de middag en er moest snel een plekje voor de tent worden gevonden. Even voorbij Puebla in een bocht van de weg vonden we een plaats waar die 10 meter auto geparkeerd kon worden en over het talud aan de hoge zijde van de weg vonden we een geschikt weidje voor de tent. D. had allerlei zeer geavanceerde spullen bij zich die minutieus waren gesorteerd en gepakt. Moderne lichtgewicht tenten, een filmcamera, fotoestellen, slimme kookspullen, donzen slaapzak en een trits van andere handige kampeerattributen. D. was niet alleen heel precies maar ook een enthousiast alpinist en was naar zijn zeggen al op verschillende 4000 meter toppen geweest. Maar voor deze eerste nacht zouden we voorlopig het instituutstentje opzetten; de volgende dag zouden we de omgeving beter gaan verkennen om te zien waar ons definitieve kamp zou worden opgeslagen. We werden wakker met een stralende zon en het leek een prachtige dag te worden. Ik stapte uit de tent en begaf me naar het blauwe monster dat langs de kant van de weg was geparkeerd om wat ontbijtspullen te halen, vermoedelijk de melkpoeder en muesli uit het alpinistenpakket van D. Ik zag het onmiddellijk - er lag een stevige steen op de grond bij de achterdeur, omgeven door vele prachtig in de zon glinsterende glassplinters. Er was een achterrautje ingeslagen. Alle dure camera's van D. waren verdwenen. Toevallig had ik zelf mijn fototas de avond tevoren mee de tent in genomen. Het was ons in elk geval duidelijk - de gekozen kampplek was niet de meest ideale. D. en ik hebben de hele ochtend doorgebracht in het bastion van de Guardia Civil, strategisch bij de splitsing van de twee

paswegen. Met behulp van woordenboekjes en gebaren deed D. aangifte van al het gestolene en lette er scherp op dat alle details werden genoteerd. Bijkomend voordeel was dat we ook meteen kennis hadden gemaakt met de Franco-burgerwachten.

Diezelfde middag vonden we een kampeerplaats in een afgelegen hoek van het plaatselijke voetbalveldje.

Enige weken veldwerk waren intussen achter de rug. De avonden waren matig gezellig want stappen in de omgeving zat er niet in, iedere kilometer met het blauwe monster kostte ons al snel 2 tientjes benzine. Het heeft mij al die tijd verbaasd hoe mijn veldwerkgenoot in staat was om ieder gespreksonderwerp, ja echt ieder, binnen vijf minuten op zijn grote hobby van het bergbeklimmen te brengen. Dat was heel knap. Na de oefenkartering kende ik ongeveer alle toppen van de Zwitserse en Oostenrijkse Alpen, wist ik welk soort touw, haken, hamers, musketons en andere zaken het beste waren en hoe ze te gebruiken.

Een week voor ons vertrek terug naar Leiden kwamen we na een dag in het veld terug bij onze tenten. Het dure lichtgewicht tentje van D. lag er aan flarden bij, de stevige instituutstent stond daarentegen nog trots, fier en onbeschadigd. Wij vermoedden dat er een van de loslopende koeien door de tent van D. was gewandeld. Maar even later kwam er een heel lief oud Spaans vrouwtje vreselijk zenuwachtig aangewandeld met een rolletje linnen plakband in haar hand. Haar kleindochtertje had die middag op haar fietsje rondjes om de tent gereden, was daarbij gevallen en dat paraplu-doeck van de tent kon daar niet tegen. Je kan natuurlijk ook veel beter en veiliger rondjes om de kerk rijden, maar dat is een ander verhaal. Ik vond het aandoenlijk - dat oude vrouwtje had in het dorp van haar spaarcentjes stevig plakband gekocht. Nu kwam ze terug met honderden zenuwachtige excuses en met het idee dat met dat

plakband de schade wel was te herstellen. Ik had met haar te doen; ze had misschien beter maar niet moeten terugkomen en ons in de illusie laten dat het een koe was geweest. Ik vond het heel moedig van haar. D. had daarvoor minder oog en was behoorlijk kwaad. Ze had maar beter op haar kleindochter moeten letten.

Terug in Leiden was ik blij dat ik geheel schadevrij de oefenkartering volbracht had. Alle pech had zich op D. geconcentreerd. Ik heb me toen wel afgevraagd of daar een niet-mystieke verklaring voor was te vinden. Drie weken later krijgen mijn ouders een keurig uitgesplitste en gedetailleerde afrekening van de reiskosten per post opgestuurd. Hoewel we tijdens ons werk nauwelijks een kilometer hadden gereden en de heen- en terugrit door vier personen werd gedeeld, staat me bij dat de benzine 600 gulden de man was en daar kwam nog de afschrijving van de banden bij.

Donderdag 7 juni

Na een prachtig verhaal van Ab Bogaert over de trekroutes van de schapen die 's zomers in het Cantabrisch gebergte vertoeven en in de winter via Madrid naar de Estramadura trekken, kwamen we bij grove conglomeraten die zich aan de voeten van het gebergte hebben geschurkt. Er moet tijdens de erosie en intensief spelletje jeu de boule gespeeld zijn. Conglomeraten heten in Spanje: 'pedras de cojones'. (De conglomeratenbar in Leòn is dus eigenlijk een ballentent).

Na de broodnodige koffie met broodnodige kaas (om er twee ontbijtsterren bij te eten) en diverse ooievaars naar een Krijt mergel. Een mooi met sedum begroeid ruggetje met prachtig uitzicht op verbaasde geiten met herder.

Vervolgens de stralende zanden van Kramer. Zanden met getijdencycli waar Lucia een uitleg gaf over kleidreepjes. Bovenal is hier de excursiefoto van de groep gemaakt.

Lunch in La Ercina – het Hercynicum van Tom. Lunch met pulpo, lunch aan het spoor in de schaduw. Lunch in het oerworteldorp van Tom waar foto's circuleerden met onze excursieleider in 1968, vermomd als Christ Titulaer.

De middag was wat rommelig en moeilijk in een verslag vast te leggen. De verschillende welkome pauzes in het geologische programma vallen telkens uitstekend in de smaak, ondanks de eentonige invulling.

Deze excursie heeft ook mijn fossielenkennis opgeschroefd. Ik vrees alleen dat die kennis toch niet zal beklijven. Een ding echter wel: Devoon en Carboon hebben hier geen creaturen opgeleverd die de hersens tussen hun benen hebben. Ik bedoel hier de cephalopoden.

In de worst/vlees/kaasfabriek werd flink ingekocht. Hoop niet dat mijn kamergenoot een partij ham heeft ingeslagen, want twee hampartijen op één hotelkamer is al meer dan genoeg.

De dag begon met balgesteente
en sloot af met hamgebeente.
Deze worst is onder de borsten
gelijk koning Willem I onder de vorsten.

Tot slot nog een herinnering.

Een nacht in Boñar

In de zomer van 1971 startte ik met mijn doctoraalkartering in centraal Galicië. Halverwege die zomer kwam mijn verloofde (nu echtgenote) per NBBS-vlucht in Lissabon aan om het laatste gedeelte van de veldwerkperiode met mij door te brengen. Tijdens haar verblijf hadden we een korte onderbreking ingelast om eens een bezoek te brengen aan de studiegenoten die in Cantabrië bezig waren. De Riaño-gemeenschap met hun geavanceerde kampement, de Picos en tenslotte Boñar stond op het programma. Vooral de herinnering aan het verblijf in die laatste plaats is voor ons beiden nog steeds levendig.

Boñar had in die tijd een centraal in het dorp gelegen Fonda. Al tijdens mijn oefenkartering had Bodenhausen deze

overnachtingsgelegenheid treffend beschreven. De bedden waren voorzien van vette matrassen die vermoedelijk met oude sokken waren gevuld. Veel slaapalternatieven waren er niet, dus wij reserveerden voor die avond een kamer aldaar. Het was zo'n typisch ouderwets robuust pand met een centraal trappenhuis. Het permanent brandende zwakke peertje verlichtte een nepgranieten hal met dito trappen waarlangs smeedijzeren hekjes waren. Alles redelijk koel, wat nodig was want buiten was het aardig warm. Op iedere etage kwamen wel vier vervelozende deuren uit die alle naar verhuurbare kamers leidden. Onze kamer lag op de derde verdieping aan de achterkant.

Ergens in de buurt van het dorpsplein kon je goed eten. Dat hadden we ook gedaan, daarbij vooral ook niet de wijn vergetend. Voldaan van maaltijd, wijn en elkaar togen we uiteindelijk naar onze kamer en spoedig lagen we in het tweepersoons bed. De beschrijving van Bodenhausen bleek kort en adequaat. We lagen op een eierdoosachtige ondergrond die iets had van het Cantabrisch gebergte op miniatuurschaal. Alleen de centrale slenk in het bed kwam met dat beeld niet overeen. Het was warm in de kamer, de zon had de hele middag aan onze kamerzijde gestaan. Zelfs de genuttigde wijn was niet in staat ons snel de slaap te laten vatten. Aardige bijkomstigheid was wel dat mijn verloofde toen voor het eerst in haar leven voelde dat de aarde een draaiende planeet is. Zij was kennelijk de hoeveelheid Spaanse wijn van die dag niet zo gewend.

De nacht vorderde langzaam, veel gedraai en voortdurend andere deformaties op het Cantabrisch gebergte onder ons uittestend. Ik vermoed dat het omstreeks twee uur in de nacht was, toen een afgrijselijk geluid van een krijsende baby galmend het centrale trappenhuis vulde. Ik hoopte dat er snel een bezorgde moeder haar kleintje tot rust wist te krijgen. Na een kwartier begon ik me ongerust te maken. Kennelijk nog steeds geen moeder of vader; die

waren natuurlijk nog in het dorp blijven hangen. Het gehuil en gekrijs hield met onderbrekingen aan. Na een half uur begon ik een huil- en krijspatroon te herkennen. Ik was al redelijk in staat om het moment van de volgende huilbui te voorspellen. Maar intussen begon ik ook te twijfelen. Huilen babies eigenlijk wel zo? Is dit Spaans of Leonees gehuil? En die arme baby moest gewoon in het trappengat liggen, of de kamerdeur stond open. Het geluid was zo galmend helder. Toen, na naar schatting een klein uur kreeg tot mijn verrassing de baby antwoord van een ander. Logisch, die hele Fonda lag natuurlijk klaarwakker tussen de oude sokken te draaien, inclusief de mogelijk andere aanwezige babies. En toen, op dat moment, ging in de stikdonkere kamer mij een licht op. Het was geen baby! Dit gekrijs moest van een krolse kater komen. In een tamelijk opgewonden toestand sprong ik uit het krakende bed en rende in halve pyama de trap af om dat klere beest een rottrap te verkopen. Dat amoereuze gedoe moest die kater maar ergens anders uitvoeren, ergens diep weggestopt tussen oude sokken, bijvoorbeeld. Bijna bij het secreet aangekomen, vloog vlak naast me op de eerste etage nog een deur open met een woeste ongeschoren Spanjaard in de startblokken. Ook bij hem was kennelijk een licht opgegaan. Tezamen hebben we toen dat beest de Fonda uitgemieterd. Een weldadige rust versterkte de duisternis. Ik kroop weer naast mijn verloofde en de mini-Picos en verheugde me met de gedachte om toch nog in slaap te vallen. Ik weet niet of dat ook inderdaad gebeurde, maar naar mijn gevoel begon er na vijf minuten pal onder ons raam een regelmatig en oorverdovend geknal. Ik weet dat in dat deel van het etmaal de uren langzamer wegtikken dan als de zon schijnt. Door hardop te tellen kon ik echter toch redelijk goed te lengte van een seconde en ook die van een minuut vaststellen. Het geknal had een speciaal ritme. Acht tot tien knallen binnen de vijftien seconden, dan vijf tot zeven seconden stilte, waarna weer een serie knallen kwam. Dit patroon bleek nog fnuikender te zijn dan

de kater. Fnuikender voor de slaap, want intrigerender. Wat kon dit in hemels naam zijn? Het hield me wakker. Het hield ons wakker, hoewel de wijn in mijn verloofde toch wel een rustgevende nawerking bleek te hebben.

Langzaam begon het licht te worden. Toen het vol daglicht leek te zijn, was ook het geknal opgehouden. Ik geloof dat ik toen nog een uurtje heb geslapen.

Toen we hadden afgerekend en de paar reisspullen in de besteelend hadden gedaan, ben ik nog even aan de achterkant van de Fonda gaan kijken. Daar was een eenvoudige bakkerij, zonder deegmachine. Er was een kleine binnenplaats waar een grote houten tafel op schragen stond. Het was duidelijk dat daarop het deeg werd gekneed, en in de juiste broodvorm werd geslagen.

Vrijdag 8 juni

Hoe moeilijk is het een verslag te schrijven van deze dag, als het hoofd vooral bezig is om aan een synthese te werken. Ik heb vooral naar de geologie gekeken om bevestigingen te vinden. Dat is een gevaarlijke bezigheid want je ziet alleen datgene wat je wilt zien, of datgene waar je op voorbereid bent.

Goed, toch maar een poging.

De dag begon ranzig, boterzacht. De kaas bij het ontbijt van ons onvolprezen comité maakte alles goed.

De excursieleider begon de dag met een samenvatting en overzicht. Ik luisterde daarnaar met dus die eigen beelden erbij. Ook dat is een selectieve bezigheid.

Later veel breuken en andere vervormingen gezien. Lancara versus Alba-discussie volgde. Het was rood, dat was wat mij betreft duidelijk en deed me al onmiddellijk denken aan die heerlijke hotelwijn met die avondvullende afdronk. Daar kunnen ze in Frankrijk nog een puntje aan zuigen.

Cremenes. Het kegelspel werd uitgeprobeerd, maar al ras werd duidelijk dat dat toch niet helemaal ons spel was. Gelukkig kwam Van der Pol met een mooie afleiding. Zeldzaam fossiel – dier of plant? Mooi filosofisch probleem hoe een plant zich als dier kan gedragen. Daar ga ik vanacht voor het slapen gaan een gelukzalige droomvoorbereiding aan besteden.

Riaño nuevo. Het stuwmeer gevuld. Merkwaardig dat in zo'n schitterend berggebied een behoefte is om er weer een vlakte van te

maken. De lunch was geweldig. In hoog tempo werden de meest heerlijke gerechten voorgeschoteld. Voor herhaling vatbaar.

Vervolgens de Euro-pieken. Weer zo iets vreemds. Het is het een of het ander, maar allebei is wel heel erg verwarrend.

Trouwens, die boompjes daar bij de uitkijkpost waren wel heel erg snel gegroeid. Gelukkig bleek er een soort arendsnest te zijn gebouwd, enige tientallen meters lager. Onze magische anti-regenkrachten lieten het even afweten. We hadden met z'n allen naar boven moeten blazen.

Tocht naar de Tarnapas. Onderweg een theestop op borreltijd. Dat was aanleiding tot een scherpe scheiding in de groep. Daar werd natuurlijk ook om gevraagd. Je gaat geen thee drinken om 5 uur. Het toezien en controlerend oog van oma was er ook al niet. Want wat had oma toch grote oren, grote ogen en grote tanden. Wytse stond er met zijn rood kapje en z'n mandje met chorizo, magdalenas, panitos en mejillones een beetje angstig sip naar haar te kijken.

Via de pas, Puebla de Lillo, naar Boñar.

Tot slot wil ik graag Wytse wat opbeuren, want hij had wel heel veel te verwerken vandaag.

Bar Esla

Elke dag om een uur of zes
toog de noeste stenenzoeker naar Cremenés.
Zijn keel was droog als leer,
zijn voeten moe, en dorst als een beer.

En de Esla stroomde wild.

Beneden stond de bar te wachten
en dorpsmeisjes hunkerend te smachten.
Die blonde jongeling uit Leiden
Verlangde naar cerveza en meiden.

En de Esla stroomde wild.

Daar kwam hij strompelend aan,
zijn rugzak liet hij bij de ingang staan.
Het luid gejuich van meisjesschaar
maakte z'n leven draaglijk, minder zwaar.

En de Esla stroomde wild.

Het geologenparadijs is de dorpskroeg
van een uur of zes tot 's morgens vroeg,
Dat is voor onze Leidenaar zelfs nauwelijks genoeg
Na zo'n lange dag van steengezwoeg.

En de Esla stroomde wild.

De keel was inmiddels doorgespoeld
De meisjes al wat meer bezwoeld.
Harten klopten reeds in vierkwartsmaat,
onze Leidenaar maakt het wel erg laat.

En de Esla stroomde wild.

Na dertig jaren terug in Cremenés
Zocht hij z'n Carmen, of was het Dolorès?
Er liep een verschrompeld oudje
Langs een bouwvallig gebouwtje.

En de Esla stroomde wild.

1000 cañas werden wees
bij het bezoek aan Cremenees.
1000 cañas door de goot
omdat bar Esla zijn deuren sloot.
1000 cañas van einde tot begin
leven nu in Wytses herinnering.

En de Esla bruiste traag.

Zaterdag 9 juni

Koffers pakken. Niets vergeten? Domme vraag, is geen antwoord op te geven.

Nog eenmaal passeerden we het Hercynicum van Tom. Op weg naar de nonnetjes. Die waren nog niet klaar voor ons. Dus koffie met verhalen. Zou er een moment komen dat we elkaar niets meer te vertellen hebben? Ja, maar dan moeten we wel allemaal in een zwijgzaam klooster worden gestopt. OK, maar dan wel een klooster waar bier wordt gebrouwen, Benedictine wordt gestookt, of ander spiritueel spul.

Niets voor nonnen, die verkopen honing, ansichtkaarten en koekjes. De rust in het klooster van Gradafes leek slechts verstoord door verboden flitslicht (foei Fons, wil je maar even dat filmpje inleveren?!) en het geklep van de ooievaars. Die beesten lijken toch aardig uit de nekveren te kletsen.

Angel bracht ons vervolgens naar het Monastero San Miguel de Escalada. Dat sprak tot de verbeelding: escalerende partij met San Miguel-bier. Maar nee, de gortdroge, reppende dame die uitleg kwam geven riep toch andere beelden op. Een aantal uit het gezelschap had die niet te volgen uitleg al bij voorbaat gezien en togen naar nabij gelegen bar. Niet zozeer om de San Miguel te laten escaleren, alswel om een toilet te zoeken. Maar bar was gesloten. In de wijde kloosteromgeving werden achter het struikgewas de rokken opgetrokken en/of werden broeken omlaag gestroopt.

's Middags vrijgelaten in Leòn. Met een select groepje heb ik de lunch gebruikt in de paradór onder de paradóres. De moeite waard.

En het vooruitzicht op bodega en cidreria houdt ons nog steeds op de been.

In de wijngrotten ten zuiden van Leòn een gangenstelsel waar korenwolf of naakte molrat jaloers op zou zijn. Bekers rosé geproefd, of meer gedronken.

Aardig was om het zitgedrag van dit gezelschap eens te bekijken. De eerste de beste stoel wordt onmiddellijk in bezit genomen. Tot 4x herhaalde zich dit ritueel. Later in Santa Barbara begonnen we meteen te tent te verbouwen. Maar terug naar de bodega. Een van de doctorandi P. van het gezelschap droeg een ware blues voor. Waar, omdat de treurnis, weemoed en het huilend hart er in doordrong. Bravo, Willem!

In dit verslag zijn wel een paar namen genoemd. Maar een heleboel niet. Dat hoeft ook niet want we waren een prachtige eenheid, misschien vormden we wel een mobiel bioherm. Echt een excursie voor ons allen, van ons allen.

Twee namen wil ik er toch nog uitlichten. De twee die vandaag per trein naar Leòn zijn gegaan: Ad en John. Tijdens de excursie hebben zij zich onderscheiden door fantastische aanvullingen op de geologie. Het tekent de vitaliteit van deze twee. Geweldig!

Ab, Ad, Freek, Rien, Fons, Koos, Clara, Bernard, Foyita, Willem, Ferry, Nout, Constant, Michelle, Ger, Hetty, Jaap, Jetty, Lucia, Dolfje, Ommo, Jan, Tom, Tine, Jos, John, Wytse en ten slotte Angel, dit was ee excursie om te herhalen. Bedankt allemaal.

Cantabrica, Cantabrica
Wat verlang ik ja, verlang ik ja
om me nog eens aan te sterken
door jou met loupe en hamer te bewerken.

Mogelijk dat in de toekomst er nog een LGV-lid bijkomt. In de deelnemerslijst was hij vermeld als A.J.M. Schipperijn (de enige deelnemer met voorletters, maar onder zijn intimi bekend als Fons). Tijdens het slotdiner is een kort tentamen afgenomen om hem alvast op de mogelijke toekomst voor te bereiden. Dit waren de vragen (gemompelde antwoorden zijn niet genoteerd):

1. In welke richting kijkt de leeuw in het wapen van Leòn?
2. Hoe wordt het parautochtoon van Valdoré in de Spaanse literatuur genoemd?
3. Hoeveel Euro is een Peseta?
4. Van wie is de transistorradiation in het museum van Los Barrios?
5. Hoeveel Leidse geologen zijn ooit met een Spaanse getrouwd?
6. Wat is de luchtvochtigheid in de grot van Valporquero?
7. Wat is het verschil tussen Lancara en Alba?

Deelnemerslijst

Rien Nederlof, Nout den Boer, Wytse Roodenburg, Constand en Michelle van Panhuys, Jos van Oyen, Ferry Neyndorff, Ger en Hetty de Lange, Leo Minnigh, Jaap en Jetty Liezenberg, Koos en Clara Geul, Dolfje de Bont-Begeer, Ab van Adrichem Bogaert, Jan de Coö, Ommo Smit, Ad van Ginkel, John Savage, Lucia van Geuns, Freek van Veen, Tom en Tine Reijers, Bernard en Foyita Sleumer, Willem van der Pol, A.J.M. Schipperijn